

RADA GMINY
11-047 Jonkowo

**Uchwała Nr XL/173/2006
Rady Gminy Jonkowo
z dnia 1 sierpnia 2006 roku**

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Jonkowo na lata 2006 – 2015.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591, zmiany: Dz. U. z 2002 roku Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, Dz. U. z 2003 roku Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, Dz. U. z 2004 roku Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, Dz. U. z 2005 roku Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, Dz. U. z 2006 roku Nr 17, poz. 128) i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 roku Nr 64, poz. 593, zmiany: Dz. U. z 2004 roku Nr 99, poz. 1001, Nr 273, poz. 2703, Dz. U. z 2005 roku Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 175, poz. 1462, Nr 179, poz. 1487, Nr 180, poz. 1493) **Rada Gminy Jonkowo uchwala, co następuje:**

§ 1

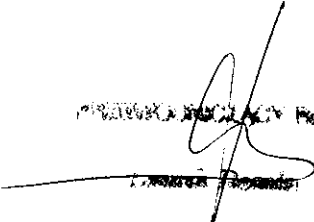
Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Jonkowo na lata 2006 – 2015, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jonkowo.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEDSIĘDZĄCA ZBIOROWOŚCI RADY

Załącznik do Uchwały Nr XL/173/2006
Rady Gminy Jonkowo z dnia 1.08.2006r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie J o n k o w o na lata 2006-2015

Zespół opracowujący:

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jonkowie:

1. mgr Daria Żyro
2. Hanna Borawska
3. Zofia Witkowska

Jonkowo, 2006

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka Gminy Jonkowo	4
2.1. Sytuacja demograficzna gminy	4
2.2. Rynek pracy w gminie	6
2.3. Oświata i edukacja w gminie	8
2.4. Kultura i sport w gminie	8
3. Pomoc społeczna w gminie	10
4. Wizja strategii	11
5. Cel główny strategii	11
5.1. Główne obszary strategii	12
6. Bezrobocie	12
7. Marginalizacja grup społecznych	15
7.1. Alkoholizm.....	16
7.2. Narkomania	18
7.3. Bezdomność	19
8. Niepełnosprawność, problemy osób starych	20
8.1. Niepełnosprawność	20
8.2. Problemy osób starych	24
9. Kryzys rodziny	26
9.1. Niezaradność rodziny	27
9.2. Wpływ bezrobocia na funkcjonowanie rodziny	29
9.3. Przemoc w rodzinie	32
10. Przebieg realizacji założeń	35
11. Przewidywane efekty	37
Załącznik Nr 1	
12. Profilaktyka i Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych w gminie Jonkowo na lata 2006 – 2015.....	37
Załącznik Nr 2	
13. System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Jonkowo na lata 2006-2015.....	39
Załącznik Nr 3	
14. Skład Zespołu Opiniującego Strategię Problemów Społecznych w Gminie Jonkowo na lata 2006 - 2015	40

Wstęp

Liczne zmiany społeczne i gospodarcze, które dokonały się w Polsce po 1990 roku, powodowały również w Gminie Jonkowo zauważalne rozwarstwienie społeczeństwa i ubożenie części mieszkańców gminy.

Dotychczasowe działania, głównie preferujące zasiłki, stały się w tych okolicznościach niewystarczające. Należy poszukiwać nowych narzędzi pomocy. Trzeba efektywniej monitorować zachodzące w gminie procesy społeczne i umiejętnie ingerować w różnorodne formy patologii społecznej.

Głównym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku zobowiązała gminy do opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Jonkowo została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jonkowie uzyskane w toku bieżącej działalności, dane uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego w Olsztynie, Urzędu Gminy w Jonkowie, oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

Strategia nawiązuje i korzysta z rozwiązań innych krajowych aktów prawnych.

Warunkiem skuteczności polityki społecznej jest wykorzystanie w maksymalny sposób zasobów lokalnych, w szczególności instytucji i organizacji pozarządowych.

Opracowana strategia obejmuje diagnozę i wskazuje cele w zakresie polityki społecznej gminy, wykorzystując posiadane zasoby i środki finansowe lokalnego samorządu oraz środki finansowe możliwe do pozyskania z Unii Europejskiej.

Celem niniejszej strategii jest minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych, a także integracja lokalnej społeczności. Ważne jest też tworzenie warunków przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, marginalizacji i dyskryminacji.

Strategia ta jest ukierunkowana na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz takimi instytucjami jak oświatowe, służby zdrowia, sądownictwa.

Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi.

Dokument ten stanowi informację dla organów gminy o występujących problemach społecznych oraz deficytach w tym zakresie. Winien wskazywać priorytety i właściwy kierunek wydatków budżetowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.

Charakterystyka Gminy Jonkowo

Gmina Jonkowo wchodzi w skład powiatu ziemskiego – Olsztyn. Sąsiaduje z:

gminą Świątki,

gminą Dywity,

gminą Gietrzwałd,

miastem Olsztyn,

gminą Łukta leżącą w powiecie Ostródzkim.

Gmina Jonkowo położona jest w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie olsztyńskim, około 15 km w kierunku północno-zachodnim od miasta Olsztyn.

Gmina leży na uboczu od ważniejszych szlaków komunikacyjnych. Powiązana jest z sąsiednimi gminami i miastem Olsztyn drogami wojewódzkimi oraz linią kolejową relacji Olsztyn – Morąg. Gmina zalicza się do mniejszych w województwie i charakteryzuje się zwartym obszarem o kształcie zbliżonym do koła. Powiązania drogowe Jonkowa z ważniejszymi miejscowościami na terenie gminy są dobre. W skład gminy wchodzi 20 sołectw i 4 osady. Centrum usługowo-administracyjnym jest wieś Jonkowo – siedziba Urzędu Gminy.

Sąsiedztwo miasta Olsztyna wpłynęło na rozwój mieszkalnictwa we wsi oraz zwiększone zapotrzebowanie po nowe budownictwo zarówno mieszkaniowe jak i usługowe.

Powierzchnia gminy wynosi 16.819 ha (168,19 km²) w tym użytki rolne 8.400 ha, lasy 6.500 ha, wody 250 ha, nieużytki 760 ha, tereny zabudowane i komunikacja 910 ha.

2.1. Sytuacja demograficzna Gminy Jonkowo

Gminę zamieszkuje 5 684 mieszkańców w 20 sołectwach i 4 osadach (stan z 31 grudnia 2005 r.).

Obecnie średnia gęstość zaludnienia Gminy wynosi 34 osoby na 1 km². Liczba ludności w Gminie od 2002 roku systematycznie rośnie.

Tabela 1. Rozwój ludności Gminy w latach 2001 - 2005.

LATA	LICZBA LUDNOŚCI
2001	4 993
2002	4 999
2003	5 435
2004	5 455
2005	5 684

Źródło: GUS

Tabela 2. Struktura ludności Gminy Jonkowo w roku 2005

ROK	OGÓLE M	WIEK		
		przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
2005	5 684	1 537	3 692	455

Źródło: GUS

Tabela 3. Ludność Gminy Jonkowo według płci i ekonomicznych grup wieku w roku 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓLEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
Ogółem	4 999	2 544	2 455
W wieku przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0 – 17 lat)	1 388	720	668
W wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18 – 64 lata Kobiety w wieku 18 – 59 lat)	3 089	1 653	1 436
W wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej Kobiety w wieku 60 lat i więcej)	522	171	351
Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym	62	54	71

Źródło: GUS

Tabela 4 . Ludność Gminy Jonkowo według płci i wieku w roku 2002

WIEK (LATA)	OGÓLEM	MĘŻCZYŹNI	Kobiet Y	W ODSETKACH (STRUKTURA PIONOWA)		
				ogółem	mężczyźni	kobiety
0 - 4	334	177	157	6,7	7,0	6,4
5 - 9	376	197	179	7,5	7,7	7,3
10 - 14	417	204	213	8,3	8,0	8,7
15 - 19	452	243	209	9,0	9,6	8,5
20 - 24	447	235	212	8,9	9,2	8,6
25 - 29	367	184	183	7,3	7,2	7,5
30 - 34	388	199	189	7,8	7,8	7,7
35 - 39	371	189	182	7,4	7,4	7,4
40 - 44	379	204	175	7,6	8,0	7,1
45 - 49	398	215	183	8,0	8,5	7,5
50 - 54	283	146	137	5,7	5,7	5,6
55 - 59	172	87	85	3,4	3,4	3,5
60 - 64	177	93	84	3,5	3,7	3,4
65 - 69	157	66	91	3,1	2,6	3,7
70 - 74	116	55	61	2,3	2,2	2,5
75 - 79	94	32	62	1,9	1,3	2,5
80 - 84	40	10	30	0,8	0,4	1,2
85 i więcej	31	8	23	0,6	0,3	0,9

Źródło: GUS

Na zjawiska demograficzne zachodzące w gminie Jonkowo wpływa w sposób dominujący aglomeracja olsztyńska. Zauważalny jest wzrost znaczenia gminy Jonkowo, jako gminy wiejskiej położonej w bezpośredniej otulinie miasta Olsztyna, ponieważ zaczyna ona przejmować funkcje przedmieścia.

Obecna struktura wieku ludności będzie miała zasadniczy wpływ na przebieg procesów demograficznych w perspektywie. Niekorzystna struktura wyrażająca się niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (27%) a wysokim udziałem roczników produkcyjnych (65%) i poprodukcyjnym (8%) oznacza, że proces starzenia się ludności gminy będzie przebiegał z większą dynamiką. W miejscowościach o niekorzystnej strukturze wieku należy się spodziewać większego zapotrzebowania na pomoc i usługi kierowane do osób starych.

2.2. Rynek pracy w Gminie Jonkowo

W 2006 roku na terenie gminy Jonkowo działalność gospodarczą prowadziło 427 podmiotów. Dominuje działalność handlowa i naprawy, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

- Głównymi pracodawcami na terenie gminy Jonkowo są firmy sektora prywatnego. W 2006 roku ośmiu największych pracodawców zatrudnia łącznie 308 osób. Są to:
- ERKO Zakład Metalowy w Jonkowie, przemysł metalowy, zatrudnia 68 osób,
 - PU "NICZUK" w Warkalach, przemysł metalowy, zatrudnia 50 osób,
 - GS "Samopomoc Chłopska" w Jonkowie, usługi, zatrudnia 51 osób,
 - PPHU "Giera" w Jonkowie, przemysł metalowy, zatrudnia 39 osoby,
 - Okno-Drew w Warkalach, przemysł drzewny, zatrudnia 10 osób,
 - PII "Krysgum" w Giedajtach, przemysł gumowy, zatrudnia 20 osób,
 - Flex Graf w Jonkowie zatrudnia 21 osób,
 - Szkloland w Gutkowie zatrudnia 49 osób,
 - PKN Orlen w Gutkowie zatrudnia (nie podano liczby osób zatrudnionych).

Tabela 5. Struktura podmiotów gospodarczych wg liczby zatrudnionych w gminie Jonkowo w 2002 roku przedstawia się następująco

OGÓLEM	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZATRUDNIAJĄCYCH			
	Do 9 pracowników	10 – 49 pracowników	50 – 249 pracowników	Pow. 250 pracowników
372	349	18	5	0

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

W Gminie dominują przedsiębiorstwa mikro (zatrudniające do 10 osób) oraz przedsiębiorstwa małe (zatrudniające od 10 do 50 osób).

Wiodącą funkcją w gminie Jonkowo jest rolnictwo ze znacznie rozwiniętą hodowlą drobiu, głównie indyków. Produkcja rolna jest oparta na gospodarstwach o wielkości od kilku do około 100 ha. Ogólna liczba gospodarstw rolnych o powierzchni do 15 ha wynosi 650, co stanowi ponad 80% wszystkich gospodarstw.

Ze względu na korzystne warunki rozwoju funkcji rzemieślniczej, gospodarstw specjalistycznych (ogrodnictwo, drobiarstwo), oraz zlokalizowania funkcji mieszkaniowej dla Olsztyna, miejscowości takie jak Jonkowo, Giedajty, Mątki mają szansę szybszego rozwoju.

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować ogromne zainteresowanie gruntami, będącymi w zasobach Gminy Jonkowo. Osiedlają się na nich dotychczasowi mieszkańcy dużych miast tj. Warszawa, Łódź. Powstaje coraz więcej gospodarstw agroturystycznych, skoncentrowanych głównie na produkcji "zdrowej żywności", a także prowadzące warsztaty rękodzielnicze.

2.3. Oświata i edukacja w Gminie Jonkowo

Na terenie Gminy funkcjonuje dobrze zorganizowana sieć szkół. Edukacja na poziomie szkolnictwa podstawowego odbywa się w trzech obwodach szkolnych.

W Gminie funkcjonuje jedno Gimnazjum – w Jonkowie z Oddziałem we Wrzesinie, oraz 3 Szkoły Podstawowe z Oddziałami Przedszkolnymi (klasa "0") w Jonkowie, Wrzesinie, i Nowym Kawkowie.

Sytuacja lokalowa szkół jest zadowalająca z wyjątkiem szkoły w Nowym Kawkowie, która wymaga budowy sali gimnastycznej. Poniższa tabela charakteryzuje strukturę oświaty w Gminie.

Tabela 6. Zestawienie liczby oddziałów wraz z liczbą uczniów w roku szkolnym 2005/2006

SZKOŁA	LICZBA ODDZIAŁÓW	IŁOŚĆ UCZNIÓW	ŚREDNIA IŁOŚĆ DZIECI W KLASIE
Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym (klasa "0") w Jonkowie	12	227	19
Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym (klasa "0") we Wrzesinie	7	137	20
Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym (klasa "0") w Nowym Kawkowie	7	100	14
Gimnazjum w Jonkowie z Oddziałem Szkolnym we Wrzesinie	9	211	23
Razem	35	675	-

Źródło: Dane Urzędu Gminy Jonkowo

2.4. Kultura i sport w Gminie Jonkowo

Działalność kulturalną na terenie Gminy Jonkowo animuje Gminny Ośrodek Kultury w Jonkowie. W jego strukturach działają 6 Świetlic Opiekuńczo-Wychowawczych (Świetlica w Jonkowie, Lomach, Garzewku, Wołownie, Starym Kawkowie, oraz w Warkalach). Głównymi celami działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Jonkowie jest integrowanie społeczności lokalnych oraz wspieranie dzieci i młodzieży w twórczym rozwoju.

W domu kultury działa biblioteka. Organizowane są warsztaty twórcze, spotkania, prezentacje, wystawy, koncerty itp. Szczyt aktywności GOK'u przypada w okresie wakacji letnich i zimowych. Duże znaczenie ma praca wolontariuszy krajowych i zagranicznych.

Na terenie Gminy Jonkowo działa 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Zrzeszają one łącznie 120 członków OSP. W ich skład wchodzi: OSP Jonkowo, OSP Wrzesina, OSP Mątki, OSP Szalstry i OSP Węgajty. Jednostka OSP Jonkowo w roku 1997 została włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Do pozostałych obiektów użyteczności publicznej należy zaliczyć: kościoły (parafie rzymsko-katolickie); w Jonkowie, Nowym Kawkowie i Wrzesinie, Warmiński Bank Spółdzielczy w Jonkowie, Gminną Spółdzielnię "Samopomoc Chłopska", Urząd Pocztowy, Niepubliczny Zintegrowany Zakład Opieki Pielęgniarsko-Położniczej, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, oraz aptekę w Jonkowie.

W Szalstrach działa Świetlica Socjoterapeutyczna obejmująca swoim zasięgiem dzieci z terenu gminy Jonkowo.

Na terenie gminy Jonkowo zarejestrowanych jest 18 organizacji pozarządowych, działających w przeważającej części na rzecz aktywizacji środowiska lokalnego.

Zakres działań organizacji pozarządowych w gminie Jonkowo:

- Sport, rekreacja, turystyka, wypoczynek, rozwój zainteresowań - 1,
- Ochrona zdrowia, rehabilitacja, pomoc niepełnosprawnym - 1,
- Sztuka, kultura, ochrona zabytków, tradycji - 4,
- Pomoc społeczna, samopomoc, działalność charytatywna - 1,
- Rozwój regionalny, rozwój lokalny - 6,
- Bezpieczeństwo publiczne, ochrona mienia - 5.

Dwa kluby urozmaicają ofertę sportową w Gminie. GLKS Jonkowo i UKS Jonkowo, prowadzą działalność dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Wszystkie wydarzenia i osiągnięcia Gminy opisywane są w miesięczniku „Z Rady i Urzędu”, ukazującym się w nakładzie 600 egzemplarzy. Miesięcznik zamieszcza artykuły, komentarze, wywiady, reportaże, ogłoszenia oraz wszelkie zaproszenia na imprezy kulturalne i sportowe na terenie Gminy.

Kultura fizyczna dzieci i młodzieży, a także amatorski ruch sportowy i działalność rekreacyjna realizowana przez mieszkańców i na rzecz mieszkańców Gminy należy do zadań własnych i jest finansowana ze środków budżetu Gminy Jonkowo.

3. Pomoc społeczna w Gminie Jonkowo

W Gminie Jonkowo do realizacji ustawy o pomocy społecznej powołana jest jednostka organizacyjna Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, która ma swoją siedzibę we wsi Jonkowo. Na terenie gminy Jonkowo funkcjonuje również Dom Pomocy Społecznej "Jutrzenka".

Celem działania Ośrodka Pomocy Społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji; wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Spółeczeństwo Gminy Jonkowo w dobie zmian ustrojowych i społeczno-gospodarczych nie ustrzegło się, podobnie jak w całym kraju, negatywnych ich następstw.

Zjawiskami negatywnymi szczególnie odczuwalnymi jest wzrost bezrobocia, który zdecydowanie obniżył stopę życiową znacznej części ludności. Ubóstwo stało się faktem, wzrosła liczba bezdomnych, nasiliły się zjawiska patologii społecznych, takich jak alkoholizm, narkomania, przestępczość.

Wśród problemów, z którymi najczęściej borykają się mieszkańcy Gminy dominują:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- dysfunkcyjność rodzin (kryzys funkcji rodziny),
- alkoholizm,
- bezdomność.

Wskazane problemy bardzo często są ze sobą sprzężone i wynikają z siebie wzajemnie np. ubóstwo jest następstwem bezrobocia czy niepełnosprawności, bezdomność następstwem

alkoholizmu itp. Według danych statystycznych na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej kształtowała się następująco:

Tabela 7.

ROK	LICZBA RODZIN (ŚRODOWISK) KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ	W TYM: LICZBA OSÓB
1999	318	1 237
2000	375	1 511
2001	273	1 040
2002	335	1 288
2003	339	1 312
2004	347	1 393
2005	466	1 700

Źródło: Dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jonkowie

Jak wynika z przedstawionej tabeli na przestrzeni ostatnich siedmiu lat liczba świadczeniobiorców korzystających z różnych form pomocy społecznej najpierw spadała, później wzrosła a w ostatnim roku wzrosła znacznie.

Przyczyn zapewne jest kilka, ale na pewno wpływ na te liczby miała sytuacja finansowa naszego regionu, bezrobocie, ilość oferowanych miejsc pracy przy robotach publicznych, jak również sytuacji finansowej ośrodka pomocy, realizowanych okresowo rządowych i innych programów pomocowych najuboższym mieszkańcom gminy. Jednakże w każdym z tych lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej stanowiła od 20 do 25% populacji mieszkańców Gminy.

4. Wizja strategii

Wizją strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Jonkowo na lata 2006 - 2015 jest taka polityka społeczna gminy, która zwiększy bezpieczeństwo socjalne mieszkańców.

Osiągnięcie stanu określonego w wizji strategii wymaga realizacji celu strategicznego wyłonionego na podstawie zidentyfikowania problemów Gminy Jonkowo.

5. Cel strategiczny

**POMOC SPOŁECZNA - SPRAWNYM I SKUTECZNYM
ELEMENTEM SYSTEMU WSPARCIA SPOŁECZNEGO
MIESZKAŃCÓW GMINY JONKOWO.**

5.1. Główne obszary strategii

W wyniku analizy problemów polityki społecznej Gminy Jonkowo wyłonione zostały cztery obszary strategii:

- **BEZROBOCIE**
- **MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH**
- **NIEPELNOSPRAWNOŚĆ, PROBLEMY LUDZI STARYCH**
- **KRYZYS RODZINY**

Istnienie powyższych obszarów problemowych potwierdzili mieszkańcy naszej gminy w ankietach, które miały na celu wyrażenie opinii o działaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz wskazanie problemów społecznych istniejących na terenie Gminy Jonkowo.

6. Bezrobocie.

Wprowadzenie w Polsce gospodarki rynkowej spowodowało pojawienie się nowego zjawiska – jawnego bezrobocia. Dynamika, skala i struktura bezrobocia, jak też jego negatywne konsekwencje są odczuwane coraz bardziej nie tylko przez osoby dotknięte brakiem pracy i ich rodziny, ale również przez całe społeczeństwo.

Dlatego też bezrobocie jest ważnym problemem społecznym. Trwały brak pracy ma ogromny wpływ na zaspokajanie potrzeb społecznych w różnych sferach życia, prowadzi do powstania zjawisk patologii społecznej, zakłóca prawidłowy rozwój społeczeństwa, jest źródłem napięć i konfliktów. Bezrobocie budzi społeczne niezadowolenie, wywołuje niezgodę na istniejącą rzeczywistość.

Bezrobocie w szczególny sposób dotyka wsie, które ze względu na położenie geograficzne, strukturę społeczno – gospodarczą, poziom urbanizacji i infrastrukturę społeczną charakteryzują się małym lokalnym rynkiem pracy.

Na terenie Gminy Jonkowo bezrobocie wywołuje różne negatywne skutki społeczne w sferze ekonomicznej, powoduje szybką degradację ekonomiczną, spadek poziomu życia, potęguje biedę, rodzi nowe ubóstwo. Ta tendencja utrzymuje się od kilku lat. Według danych Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego w Olsztynie, na koniec grudnia 2005 roku w gminie Jonkowo zarejestrowanych było 498 bezrobotnych. Problemem jest fakt, iż tylko 104 osoby posiadały prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Wskaźnik bezrobocia (stopa bezrobocia) wyliczony jako stosunek liczby bezrobotnych do osób czynnych zawodowo, wyniósł w grudniu 2005 roku dla Gminy 13,5 %. Wartość tę należy porównać z danymi podregionu i województwa, co pokazuje tabela 8.

Tabela 8. Stopa bezrobocia w Gminie w stosunku do powiatu, województwa i kraju

NAZWA REGIONU	STOPA BEZROBOCIA
Gmina Jonkowo	13,5 %
Powiat Olsztyński	27,8 %
Województwo Warmińsko-Mazurskie	27,5 %
kraj	17,6 %

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Jak widać, wskaźnik ten jest w Gminie Jonkowo niższy jak w Województwie Warmińsko - Mazurskim i w Powiecie Olsztyńskim. Już na wstępie można zatem sformułować tezę, iż bezrobocie jest w Gminie problemem naczelnym, wymagającym pilnych rozwiązań.

Analizując strukturę bezrobotnych pod względem wykształcenia należy stwierdzić, że zdecydowanie większość bezrobotnych to ludzie z wykształceniem podstawowym, niepełnym podstawowym i zasadniczym zawodowym.

Znaczny odsetek osób bezrobotnych stanowią kobiety. Poziom bezrobocia wśród nich w stosunku do ogółu bezrobotnych kształtował się na poziomie przekraczającym 53%. Kobiety ciągle są rzadziej zatrudniane i słabiej opłacane niż mężczyźni. Częściej też rezygnują z pracy po to, aby zająć się wychowywaniem dzieci dlatego, że zbyt mało zarabiają i nie mogą sobie pozwolić na zatrudnienie opiekunki. Taka sytuacja powoduje to, że kobiety czują się pominięte, nie doceniają własnej wartości, czują się gorsze od mężczyzn, chociaż często mają wyższe kwalifikacje i wykształcenie niż oni.

Z doświadczenia pracowników GOPS wynika, że bezrobocie jest wyjątkowo bolesnym problemem, a przedłużający się okres pozostawania bez pracy powoduje znaczne pogorszenie kondycji ekonomicznej rodziny i obniżenie poziomu zaspakajania jej potrzeb, a tym samym powiększania się obszaru niedostatku i biedy.

Dodatkowo sytuację komplikuje fakt, że aktywizacja grupy osób długotrwale bezrobotnych jest trudna, ponieważ wraz z wydłużającym się okresem pozostawania bez pracy spada mobilność i postępuje zagrożenie marginalizacją społeczną. Obserwujemy też zjawisko zasilania szeregów bezrobotnych przez coraz młodszych, niewykwalifikowanych ludzi. Ubóstwo ich rodzin powoduje, że nie stać ich na kontynuowanie nauki i zdobywania

zawodu. Wszystkie te czynniki niejako wymuszają konieczność korzystania z pomocy społecznej.

Pomimo nieznacznego spadku stopy bezrobocia w Gminie Jonkowo, w latach 2002-2005 znacznie wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej Ośrodka z powodu bezrobocia. W 2001 roku było to 126 środowisk, by wzrosnąć w 2004 roku do liczby 195, a następnie spadło w 2005 roku do 132 środowisk.

Cele operacyjne:

- Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.
- Lagodzenie skutków bezrobocia.

Działania:

- Wspieranie realizowanych przez Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego programów przygotowania zawodowego dla osób bezrobotnych.
- Wspieranie osób w działaniach zmierzających do tworzenia własnych miejsc pracy.
- Rozwinięcie i uściślenie współpracy z Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego we wszystkich obszarach.
- Promowanie i propagowanie wolontariatu szczególnie wśród młodzieży i absolwentów szkół jako pomostu łączącego zdobytą wiedzę z przyszłą pracą zawodową.
- Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
- Prowadzenie Klubu Integracji Społecznej.
- Realizacja działań umożliwiających udzielanie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania, miejscu pobytu lub miejscu pracy.
- Pomoc w samoorganizacji i podejmowaniu inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.
- Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w sferze pomocy osobom bezrobotnym.
- Działania edukacyjno – pomocowe, realizowane poprzez organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, jako zwiększenie wartości na rynku pracy.

- Poradnictwo prawno – administracyjne:
 - udzielanie pomocy oraz porad z zakresu kierowania pism administracyjnych, wniosków do urzędów administracji, urzędów pracy i innych instytucji.
- Prowadzenie działań zatrudnieniowych:
 - organizowanie robót publicznych według zasad ujętych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - udzielanie pomocy formalno – prawnej w tworzeniu i organizowaniu np. spółdzielni socjalnych,
 - przygotowywanie uczestników zajęć w Klubie Integracji Społecznej do podjęcia zatrudnienia wspieranego.

7. Marginalizacja grup społecznych.

Osoby dotknięte problemem alkoholizmu, narkomanii, bezdomności oraz wcześniej omówionymi problemami społecznymi: bezrobociem, znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej spowodowanej brakiem pracy, niepełnosprawne, pozbawione opieki i wsparcia rodziny są narażone na izolację. Często osoby, które borykają się z takimi problemami tworzą hermetyczne grupy niedostosowane społecznie i zagrożone całkowitym wykluczeniem ze społeczeństwa.

Marginalizacja grup społecznych wyraża się w braku uczestnictwa grup społecznych w tych sferach życia, w których – stosownie do określonych kryteriów - uzasadnione jest oczekiwanie, że osoby lub grupy będą uczestniczyły. Marginalizacja grup społecznych wywołuje szereg negatywnych skutków społecznych.

Aby zminimalizować negatywne skutki tego zjawiska konieczne jest podjęcie działań aktywizujących zmierzających do zmniejszenia izolacji społecznej tych grup osób i w tym właśnie celu bardzo przydatne może okazać się działanie Klubu Integracji Społecznej, którego celem jest realizacja zadań umożliwiających udzielanie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania, miejscu pobytu lub miejscu pracy.

W ciągu ostatnich lat w Polsce nastąpił znaczny wzrost różnorodnych zjawisk dewiacyjnych: alkoholizmu i narkomanii. Najbardziej rozpowszechnionym zjawiskiem jest jednak alkoholizm. Problem ten istnieje również na terenie naszej gminy.

7.1. Alkoholizm

Szkody wynikające z nadużywania alkoholu występują w bardzo różnych obszarach polskiej rzeczywistości. Nie można ich uniknąć, ale można zmniejszyć ich rozmiary i dotkliwość.

Gmina Jonkowo liczy 5 684 mieszkańców, w tym 4 243 osób to dorosła populacja (stan na dzień 31.12.2005 r). Przyjmując standardy europejskie możemy założyć, że na terenie naszej gminy około 15% dorosłej populacji to osoby nadużywające alkoholu. Około 3% dorosłej populacji to osoby uzależnione od alkoholu. Osoby współuzależnione, członkowie rodzin stanowią około 5% dorosłej populacji mieszkańców gminy Jonkowo.

Rodzinom, w których nadużywa się alkoholu lub w których żyje osoba uzależniona często towarzyszy przemoc. Bardzo niepokojącym zjawiskiem (wykazującym tendencję wzrostową) jest używanie i nadużywanie alkoholu przez dzieci i młodzież. Wiek pierwszego kontaktu z alkoholem obniża się i obecnie dotyczy 12-13 latków. Około 30% dzieci i młodzieży naszej gminy było świadkiem bardzo przykrej sytuacji rodzinnej wywołanej przez alkohol, o której trudno jej będzie zapomnieć.

Pracownikom socjalnym znane są 52 rodziny korzystające z pomocy, w których żyją osoby nadużywające alkoholu i gdzie występuje problem nadużywania alkoholu powodujący nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny.

Alkoholizm jest uważany za chorobę. Alkoholicy to ludzie uzależnieni od alkoholu. Alkohol jest zmieniającą świadomość używką, która może spowodować chorobę o nieuchronnym i dającym się przewidzieć przebiegu.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że możemy mówić o osobie – alkoholik tylko wtedy kiedy zostanie on uznany przez lekarza za uzależnionego od alkoholu, ewentualnie wtedy gdy on sam jest tego świadomy i się do tego przyznaje. Takich osób i rodzin jest znanych naszemu ośrodkowi 39. Do celów zajęcia się w strategii rozwiązywania problemów społecznych tym problemem należy określić ten problem jako „nadużywanie alkoholu”.

Alkoholizm jest też przyczyną wielu nieporozumień, kłótni rodzinnych a nawet jej rozpadu. Dlatego właśnie jednym z zadań pomocy społecznej jest udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychologicznej i prawnej, ale również prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i zapobiegawczej skierowanej głównie do ludzi młodych po to, aby uchronić ich od powielenia drogi życiowej rodziców.

Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych

należy do zadań własnych gminy i wykonywane są one poprzez realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Na podstawie rocznych sprawozdań z działalności Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jonkowie można przeprowadzić analizę problemu alkoholowego występującego w rodzinach na terenie gminy Jonkowo:

Tabela 9.

ANALIZA BEZPOŚREDNIEGO KONTAKTU

GKRPA Z MIESZKAŃCAMI GMINY	2003	2004	2005
liczba osób zgłaszających się do komisji z prośbą o pomoc w sprawie nadużywania alkoholu przez ich samych lub osoby bliskie	13	12	20
liczba osób podejmujących leczenie odwykowe	6	1	3
liczba wniosków przesłanych do lekarza biegłego w celu stwierdzenia uzależnienia od alkoholu osób	11	12	18
liczba osób uznanych przez lekarza biegłego za uzależnionych od alkoholu	11	8	13
liczba wniosków do sądu o skierowanie osób na leczenie odwykowe przymusowe	11	12	18
liczba postanowień sądowych kierujących osoby na leczenie odwykowe	10	6	5

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Oprócz pomocy udzielanej przez komisję osoby uzależnione i ich rodziny mogą liczyć na wsparcie ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie tylko psychologiczne i prawne, ale również materialne i rzeczowe. W latach 2003 – 2005 liczba rodzin objętych pomocą, udzielanej z przyczyn alkoholizmu wahała się od 36 w 2003 r. do 47 w 2005 r.

Powyższe dane to niepełna liczba osób uzależnionych od alkoholu, gdyż wiele osób nie przyznaje się do uzależnienia, nie uświadamia sobie problemu lub go bagatelizuje.

Wpływ alkoholu na jednostkę oraz rodzinę jest niezwykle destrukcyjny. Zatem jednym z głównych celów strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Jonkowo powinna być skuteczna pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom w celu przeciwdziałania ich marginalizacji. Przedstawione dane wskazują, że w analizowanym okresie liczba osób, którym udzielono pomocy wzrastała, co jest bardzo niepokojące i pozwala przypuszczać, że ta tendencja wzrostowa będzie się nadal utrzymywać, a z tego faktu należy wywnioskować, że działania profilaktyczne prowadzone do tej pory powinny zostać zintensyfikowane, aby zapobiec np. dziedziczeniu choroby alkoholowej, patologii, powstawaniu rodzin dysfunkcyjnych.

Cele operacyjne:

- Podejmowanie dążeń w celu ograniczenia spożycia alkoholu przez młodzież.

- Doskonalenie form pracy z podopiecznym uzależnionym i jego rodziną w celu mobilizowania do podjęcia leczenia odwykowego.
- Ochrona dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców.

Działania :

- Pobudzanie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy przy rozwiązywaniu problemów.
- Prowadzenie pracy z rodziną i wykorzystywanie różnorodnych metod i technik (np. kontrakt socjalny).
- Udostępnienie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego.
- Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
- Współpraca pracowników socjalnych ze szkołami – pedagogami, wychowawcami, policją oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych a także z innymi organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.
- Prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej w Szalstrach i środowiskowych na terenie gminy, realizujących programy profilaktyczne.
- Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury w Jonkowie w organizowaniu wypoczynku letniego i zimowego realizowanego z programem profilaktycznym a także z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w sferze pomocy społecznej.

7.2. Narkomania.

Problem narkomanii w Gminie Jonkowo jest marginalny. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na przestrzeni ostatnich lat nie zanotował żadnych przypadków potrzeby udzielenia pomocy rodzinom ze względu na występujący w nich problem narkotykowy.

Nie oznacza to jednak, że zjawisko to w naszej gminie praktycznie nie występuje, ale oznacza to, że osoby uzależnione nie zdają sobie sprawy ze swojego problemu i nie ujawniają się, w związku, z czym nie można im pomóc. Świadczyć o tym może fakt pojawienia się w roku 2003 w szkołach na terenie naszej gminy osób sprzedających narkotyki uczniom.

Po narkotyki sięgają najczęściej młodzi ludzie pod wpływem grupy, w której funkcjonują, chcą się „dopasować”, zaimponować kolegom. Często powodem pierwszego kontaktu z narkotykami jest zwykła ciekawość.

Cele operacyjne :

- Przeciwdziałanie zjawisku narkomanii wśród młodzieży i dzieci.
- Stworzenie systemu wsparcia osobom mającym problem ze spożywaniem narkotyków.

Działania :

- Udostępnienie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego.
- Prowadzenie pracy z rodziną i wykorzystywanie różnych metod i technik pracy, głównie kontraktu socjalnego.
- Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
- Współpraca z policją, pedagogami szkolnymi, wychowawcami w zakresie przeciwdziałania problemowi narkomanii oraz z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

7.3. Bezdomność

Kolejnym problemem społecznym powodującym marginalizację w społeczeństwie jest bezdomność. Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk, które spowodowane jest wieloma czynnikami, w tym społecznymi, psychologicznymi oraz natury prawnej.

Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych...”. Bezdomny to osoba, która w danym czasie nie posiada i własnym staraniem nie może zapewnić sobie schronienia, które mogłaby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Stan ten jest uwarunkowany wieloczynnikowo, między innymi poprzez zmniejszoną zdolność do samodzielnego życia i radzenia sobie, poddania się wymaganiom społeczeństwa, niewielką odporność na sytuacje trudne, czy marginalizację społeczną. Na terenie naszej gminy problem bezdomności występuje marginalnie. Wiadomo że są osoby, które nie posiadają zameldowania ale mieszkają w lokalach mieszkalnych.

Istnieją takie sytuacje, w których jedynym wyjściem jest skierowanie osoby bezdomnej do domu dla bezdomnych, aby nie pozbawić jej możliwości „posiadania dachu nad głową”.

Wśród potrzeb artykułowanych przez bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mieszkańców, na czołowe miejsce wysuwa się zapewnienie pracy i dochodów pozwalających na godziwe życie.

Brak mieszkania – będącego najdroższym, ale też najbardziej pożądanym dobrem pierwszej potrzeby dla każdej jednostki, staje się powodem i przyczyną wielu problemów, których skutków nie da się oszacować. Brak mieszkania upośledza człowieka we wszystkich sferach jego aktywności.

Cele operacyjne:

- Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności.
- Przeciwdziałanie skutkom eksmisji.
- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.
- Powrót do społeczeństwa ludzi zagubionych we współczesnych realiach.

Działania :

- Opracowanie i realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
- Praca socjalna z indywidualnym przypadkiem (zawieranie kontraktów z bezdomnym, wytyczanie zadań długofalowych oraz bieżący monitoring realizacji kontraktu).
- Doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez osoby potrzebujące – współpraca z innymi instytucjami.
- Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym nie mającym możliwości zamieszkania w lokalu mieszkalnym.
- Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

8. Niepełnosprawność, problemy osób starych

8.1. Niepełnosprawność

Definicja niepełnosprawności została opracowana przez Światową Organizację Zdrowia w 1980r. i opublikowana w *Międzynarodowej Klasyfikacji uszkodzeń, upośledzeń i niepełnosprawności*. Według tej definicji:

- **uszkodzenie** (*impairment*) - oznacza utratę lub odstępstwo od normy w obrębie struktury lub funkcji anatomicznej, fizjologicznej lub psychologicznej człowieka. przez **niepełnosprawność** (*disability*) rozumie się wszelkie ograniczenie lub brak - wynikający z uszkodzenia - zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka.
- **upośledzenie** (*handicap*) - to niekorzystna dla danego człowieka sytuacja w relacji z otoczeniem oraz utrudnienie, ograniczenie lub brak możliwości brania udziału w pełnieniu różnych ról w życiu danej społeczności.

W polskim prawie najnowszą definicją jest zastosowana w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych:

Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie:

- 1) o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (stopnie: lekki, umiarkowany i znaczny);
- 2) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy - na podstawie odrębnych przepisów;
- 3) o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Jak wynika z przedstawionych przez Główny Urząd Statystyczny danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2002 r. w maju tego roku ludność Polski liczyła 38 230 tysięcy osób. Spis ujawnił, że szybko zwiększa się liczba niepełnosprawnych Polaków; w 2002 r. było ich prawie 5,5 mln - o 1,7 mln więcej niż w 1988 r. Oznacza to, że niepełnosprawny jest co siódmy Polak. Główną przyczynę tego zjawiska raport GUS upatruje w starzeniu się społeczeństwa. Potwierdza to również fakt, że 60% niepełnosprawnych stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Rozkład niepełnosprawności według płci wskazuje na niewielką liczebną przewagę kobiet, które stanowią 52,9% wszystkich osób niepełnosprawnych.

W raporcie GUS do osób niepełnosprawnych zaliczono zarówno te, które posiadają odpowiednie orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (osoby niepełnosprawne prawnie), jak i te, które same uważają się za niepełnosprawne (osoby niepełnosprawne biologicznie).

Z przeprowadzonego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań wynika, że w Gminie Jonkowo zamieszkuje 14,3 % osób niepełnosprawnych, co stawia Gminę

Jonkowo na poziomie porównywalnym, do średniej krajowej. Sytuację demograficzną, ekonomiczną i poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych obrazuje tabela Nr 10.

Tabela Nr 10. Osoby niepełnosprawne Gminy Jonkowo według kategorii niepełnosprawności, płci, ekonomicznych grup wieku, poziomu wykształcenia oraz aktywności ekonomicznej.

Wyszczególnienie	Osoby niepełnosprawne		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
OGÓLEM	717	365	352
<i>Według ekonomicznych grup wieku</i>			
- przedprodukcyjny	48	33	15
- produkcyjny	391	247	144
- poprodukcyjny	278	85	193
<i>Według poziomu wykształcenia</i>			
- wyższe	13	6	7
- średnie	98	53	45
w tym: - zawodowe	72	41	31
- ogólnokształcące	21	9	12
- zasadnicze zawodowe	144	97	47
- podstawowe ukończone	352	157	195
- podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	78	30	48
<i>Według aktywności ekonomicznej</i>			
• aktywni zawodowo	123	83	40
- pracujący	101	68	33
- bezrobotni	22	15	7
• bierni zawodowo	592	281	311
• nieustalony status na rynku pracy	#	#	#

Znak # oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

Źródło: Dane GUS

Z powyższej tabeli wynika, że wśród osób niepełnosprawnych w Gminie Jonkowo, w przeciwieństwie do danych krajowych, dominują osoby w grupie wiekowej osób produkcyjnych, która to grupa stanowi ponad 55% populacji osób niepełnosprawnych. Wśród osób niepełnosprawnych przeważają mężczyźni, stanowią oni prawie 51% populacji. Ponad 15% osób w tej grupie posiada wyższe lub średnie wykształcenie. Przeważająca część grupy osób niepełnosprawnych jest bierna zawodowo, tylko co siedemnasta osoba niepełnosprawna jest czynna zawodowo.

Polityka społeczna wobec niepełnosprawności i osób niepełnosprawnych to zorganizowane, kompleksowe i międzysektorowe działania władz publicznych oraz podmiotów społecznych, które służą kształtowaniu, poprawie, ochronie warunków i jakości życia oraz statusu społecznego osób niepełnosprawnych. Są to również takie działania, które umożliwiają jednostkom z ograniczoną sprawnością dostęp do niezbędnych świadczeń i usług zdrowotno - socjalnych oraz rozwiązań technologiczno – organizacyjnych utrzymujących i zwiększających szanse niezależnego funkcjonowania oraz aktywnego udziału ludzi niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Choroba i niepełnosprawność zwykle prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te często są klientami pomocy społecznej.

W Gminie Jonkowo w 2005 r. z powodu niepełnosprawności z różnego rodzaju świadczeń pomocy społecznej skorzystały 44 środowiska.

Cele operacyjne:

- Dążenie do poprawy warunków i jakości życia osób niepełnosprawnych

Działania:

- Udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom, które da szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, o ile nie mogą one przy pomocy własnych możliwości i uprawnień zaspokoić swoich potrzeb życiowych umożliwiających samodzielną egzystencję,
- Maksymalizowanie potencjału jednostki niepełnosprawnej i jej społecznego otoczenia,
- Dostarczanie osobom niepełnosprawnym narzędzi niezbędnych do zmiany własnego życia,
- Wspieranie zasobów osób niepełnosprawnych, ich rodzin, umożliwiających jednostkom z trwale ograniczoną sprawnością sprostanie warunkom życiowym i środowiskowym, z jakimi są one codziennie konfrontowane,
- Integrację osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem, wspieranie aktywności społecznej i pełnienia właściwych ról społecznych,

- Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

8.2 Problemy osób starych

Szczególną grupą osób niepełnosprawnych są ludzie starzy, gdyż w tym okresie życia człowiek najczęściej dotykany jest różnego rodzaju chorobami, niesprawnościami. Z etycznego, psychologicznego i społecznego punktu widzenia konieczne jest zapewnienie tej grupie osób specyficznych form pomocy, mających na celu jak najdłuższe utrzymanie ich we własnym środowisku, zapobieżenie wykluczeniu z życia społecznego.

Jak wynika z danych statystycznych w Polsce wydłuża się okres życia i jednocześnie spada stopa urodzeń. Według Rocznika Demograficznego 2001 Głównego Urzędu Statystycznego obecnie w Polsce osób liczących więcej niż 60 lat jest prawie 6,5 mln, gdy jeszcze 20 lat temu była to liczba o półtora miliona mniejsza. Stopa starości demograficznej w Polsce wynosi 16,6%. Statystycy szacują na podstawie analizy danych, że w 2050 roku stopa starości wyniesie w Polsce 35,5%.

W gminie Jonkowo stopa starości wynosi 10,44%, według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2002 roku i jest niższa od krajowej, jednakże proces wydłużania się okresu życia i spadek stopy urodzeń dotyczy również naszej gminy.

Oznacza to nie tylko dalszy postęp starzenia się społeczeństwa i rosnące zapotrzebowanie na opiekę zdrowotną i socjalną, ale także nowe usytuowanie osób starszych w życiu rodzinnym i w społeczeństwie. Polityka społeczna wobec ludzi starych wskazuje, że postrzeganie tego problemu wykracza poza sferę typowo socjalną i obejmuje również te aspekty, które decydują o jakości życia ludzi starych i ich samopoczuciu społecznym. W tym problemie wskazane jest stworzyć takie warunki dla egzystencji starych ludzi, w których będzie możliwe zaspakajanie przez nich potrzeb przy użyciu własnych środków oraz – w razie konieczności – korzystanie z niezbędnej pomocy. System usług i świadczeń, wspierający samodzielność ludzi starych powinien zmniejszyć rozmiary ich uzależnienia od otoczenia. Uzależnienie od otoczenia w niesprzyjających bowiem warunkach i okolicznościach może prowadzić do marginalizacji grup ludzi w podeszłym wieku.

Politykę społeczną wobec osób starszych można określić jako system realizowanych w jej ramach działań, skierowanych do osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich rodzin. Działania te mają na celu wszechstronną kompensację malejących z wiekiem możliwości

o samodzielne zaspokojenie potrzeb, integrację z lokalną społecznością oraz przygotowanie do starości.

Wskazane są takie działania, które umożliwią samodzielne – na miarę możliwości – życie starszych osób, które zapewnią im ważną i stabilną pozycję w strukturze lokalnej społeczności, a także takie przygotowanie do starości, jako etapu w życiu człowieka, które nie tylko umożliwi wykorzystanie tkwiących w jednostce możliwości, ale również sprzyjać będzie wytworzeniu w społeczeństwie lokalnym właściwego klimatu wobec starości i jej problemów. Bardzo istotną rolę odgrywa integracja społeczna i partycypacja ludzi starszych w życiu społecznym. Szczególnie w początkowym okresie starości, kiedy człowiek zachowuje jeszcze relatywnie wysoki poziom aktywności, jego środowisko jest punktem oparcia i pomocy w razie potrzeby. Pozostając w rodzinie osoba starsza może udzielać pomocy rodzinie (prowadzenie domu, zajmowanie się dziećmi, itp.), może udzielać się w działaniach grup samopomocowych, kołach zainteresowań i kontaktach z osobami z określonego środowiska (zawodowego, zainteresowań, wspólnych hobby, itp.). W miarę obniżania aktywności i wzrastającego uzależnienia pojawia się potrzeba włączenia w system wsparcia ludzi starych rodziny, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Niezbędne jest na terenie gminy dalsze prowadzenie usług opiekuńczych skierowanych do osób samotnych i tych, których rodziny nie mają możliwości zapewnić im tych usług.

Sieć usług opiekuńczych daje możliwość pozostania tym osobom w swoim naturalnym środowisku, wspomaga je w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego, dlatego należy dążyć do poprawy ich jakości, oferowanych form pomocy.

Ważną rolę odgrywa również pomoc sąsiedzka i pomoc wolontariuszy. Te formy pomocy pozwalają na wzajemne oddziaływanie na siebie środowisk. Wsparcie wolontariuszy, a zwłaszcza młodzieży szkolnej z jednej strony ma wymiar pomocy starszym mieszkańcom gminy, których to czynności sami nie mogą wykonać (czy też po prostu porozmawiać, spędzić w towarzystwie trochę czasu), a z drugiej strony starsi ludzie są skarbnicą wiedzy dla młodych, głównie jeśli chodzi o czasy przeszłe, tradycje i obyczaje. Podobnie pomoc sąsiedzka może być dwustronna, w zależności od okoliczności i potrzeb.

W przypadkach gdy usługi w środowisku domowym będą niewystarczające kierowanie osób, za ich zgodą, do Domu Pomocy Społecznej.

Reasumując, polityka społeczna wobec ludzi starszych winna mieć na celu tworzenie i poprawę statusu społecznego, bezpieczeństwa i jakości życia tej grupy osób oraz stwarzanie możliwości ich udziału w życiu społecznym i kulturze, które zwiększają szansę prowadzenia przez najstarsze pokolenie aktywnego i niezależnego życia.

Cele operacyjne:

- Dążenie do stworzenia lepszych warunków życia osób starszych.

Działania:

- Kształtowanie ogólnych warunków rozwoju i życia najstarszego pokolenia.
- Dążenie do zaspakajania potrzeb ludzi starszych.
- Dążenie do zapewnienia starości pozycji równoprawnej z innymi fazami życia.
- Dążenie do harmonizowania i godzenia interesów poszczególnych pokoleń.
- Dążenie do kształtowania pozytywnego obrazu starości w świadomości społecznej.
- Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
- Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

9. Kryzys rodziny

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest podstawowym miejscem, gwarantującym prawidłowy rozwój dziecka i zaspokajanie jego potrzeb. Składa się na nie: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, poziom wykształcenia rodziców, sytuacja materialna i zdrowotna. Dlatego też środowisko to należy maksymalnie wspierać oraz wzmacniać poczucie odpowiedzialności rodziców za wychowanie dzieci i przygotowanie ich do samodzielnego życia.

Jednym z ważniejszych priorytetów pomocy społecznej jest pomoc osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji oraz rodzinom dysfunkcyjnym.

Do najpilniejszych zadań w tym zakresie należy przeciwdziałanie biedzie, bezrobociu. Pomoc ta musi pozwalać na wyprowadzenie rodzin z trudnej sytuacji życiowej i zapobiegać ich marginalizacji. Służyć temu mają różnorodne formy aktywizacji zawodowej,

skierowane szczególnie do zagrożonych bezrobociem (staże, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne).

Głównymi czynnikami powodującymi dysfunkcjonalność rodziny są :

- a) trudne warunki mieszkaniowe i materialne, które rzutują na zaspokajanie potrzeb biologicznych, rozwojowych, wychowawczych,
- b) brak umiejętności wychowawczej rodziców,
- c) przemoc w rodzinie,
- d) alkoholizm.

Często czynniki te przenikają się i wzajemnie warunkują. Trudna sytuacja materialna rodziny często skłania do uciekania od problemów finansowych w alkohol, co prowadzi do pogorszenia się sytuacji finansowej, przemocy i braku właściwej opieki nad dziećmi, a w konsekwencji pogarsza i tak trudną sytuację rodziny.

Wszelka pomoc dla dysfunkcyjnej rodziny powinna zmierzać do udzielania jej wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Wzrost dezintegracji rodzin prowadzi do wzrostu sieroctwa społecznego. Konsekwencje wynikające z faktu sieroctwa stwarzają pilną potrzebę szybkiego rozwoju różnych form opieki zastępczej. W gminie Jonkowo według stanu na dzień 31.05.2006 r. było 15 rodzin zastępczych (w tym 13 rodzin spokrewnionych), gdzie umieszczonych było 30 dzieci (w tym 2 dzieci w rodzinach niespokrewnionych).

9.1. Niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Wiodącą myślą strategii pomocy rodzinie z problemami opiekuńczo - wychowawczymi jest konieczność systemowego podejścia do pracy z rodziną i kompleksowego oddziaływania na nią .

Rodzina jest dynamiczną społeczną całością, jej elementy są ze sobą w interakcji i we wzajemnej zależności. Należy więc założyć, że nie wystarczy zajmować się tylko dziećmi lecz całą rodziną , która potrzebuje wszechstronnej diagnozy i pomocy.

Znaczącą część klientów GOPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Wyrażają się one m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, w problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym, które ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Problem ten stał się przyczyną skorzystania z pomocy GOPS w 2005 roku w przypadku 77 rodzin. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego dotyczyła głównie rodzin wielodzietnych (w 28 przypadkach) i niepełnych (w 49 przypadkach).

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny życia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców GOPS, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną.

Rodziny podopiecznych Ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnerów lub dzieci albo problem nadużywania alkoholu przez jednego bądź dwojga rodziców.

W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie. Odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc, nadużywanie alkoholu w rodzinie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Z uwagi na to, profesjonalna pomoc powinna być wczesna i mieć

charakter profilaktyczny, aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań.

9.2. Wpływ bezrobocia na funkcjonowanie rodziny.

Bezrobocie wywiera wysoce degradujący i dezorganizujący wpływ na większość funkcji spełnianych przez rodzinę.

Depresja materialna wpływa na zahamowanie tworzenia rodziny, wielu ludzi pozostaje w stanie wolnym z obawy przed niepewnością ekonomiczną. Młodzież, która decyduje się na związek małżeński przesuwa decyzję posiadania potomka w czasie, tłumacząc się koniecznością „ustawienia się w życiu”. Decydują się na jedno dziecko lub zupełnie rezygnują z posiadania dzieci, co powoduje wzrost liczby osób starych w społeczeństwie i zagraża w dalszej perspektywie równowadze ekonomicznej w kraju.

W istotny sposób bezrobocie załamuje funkcję ekonomiczno-konsumpcyjną, znaczna część rodzin dotkniętym bezrobociem na terenie gminy żyje na skraju ubóstwa, przykładem niech będzie tu społeczność byłych PGR-ów. Brak możliwości organizacji właściwych warunków do nauki i wypoczynku dzieci i młodzieży prowadzą do kłopotów w nauce. Korzystanie z dóbr kultury pomijając TV i radio jest żadne.

Degradacja materialna pociąga za sobą zanik aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży. Podyktowane jest to chęcią odciążenia rodziców w utrzymaniu. Niestety jest to krótkowzroczne-słabe wykształcenie pociąga za sobą brak pracy a tym samym pojawia się problem dziedziczenia biedy.

Bezrobocie ma istotny wpływ na funkcję emocjonalno-ekspresyjną. W każdym społeczeństwie jest przyjęte, że to mężczyzna utrzymuje rodzinę. Utrata pracy przez męża i ojca w początkowej fazie powoduje konsolidację rodziny, utrwala więzi. Jednak z upływem czasu pozycja bezrobotnego osłabia się, następują konflikty. Obniża się status społeczny rodziny, a także status społeczny dzieci w środowisku rówieśników.

Bieda, napięcie i konflikty, niepewność przyszłości, nie tworzą klimatu dla kształtowania pozytywnego systemu wartości oraz wzorców i norm postępowania.

Na tym podłożu powstał problem *marginalizacji rodziny*. Wiąże się on z wyłączeniem z uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym rodzin, szczególnie dotkniętych ryzykiem ubóstwa, bezrobocia, choroby czy patologii.

W tej sytuacji ogromną rolę odgrywają instytucje i organizacje, do których rodziny kierują się z prośbą o pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji i które są zobowiązane, aby potrzeby tych osób dostrzegać i pomagać je zaspokajać.

Należy podkreślić, że w sytuacji coraz bardziej ograniczanych środków na pomoc społeczną wzrasta rola gminy w zakresie finansowania zadań własnych pomocy społecznej. Dlatego konieczne jest określenie priorytetów w zakresie zadań pomocy społecznej. Priorytetem tym dla Gminy Jonkowo staje się pomoc dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Jonkowo, która zagrożona jest marginalizacją oraz degradacją społeczną. Dlatego pomoc w głównej mierze kierowana jest do najmłodszej części społeczeństwa, m.in. w formie posiłków w szkołach, dopłat do biletów miesięcznych, na zakup podręczników i wyposażenia do szkoły, na dopłatę do internatu czy wypoczynku dzieci.

Potrzeby młodszych dzieci w gminie są zaspokajane, natomiast trzeba również dostrzec potrzeby starszej młodzieży – powyżej 18-go roku życia, szczególnie tej, która nie uczy się i nie pracuje, i która często nie znajduje dla siebie odpowiedniej oferty w zakresie zagospodarowania czasu wolnego oraz rozwijania uzdolnień i zainteresowań.

Bardzo ważna jest współpraca GOPS-u w Jonkowie z Gminnym Ośrodkiem Kultury i innymi instytucjami, aby zapewnić również starszej młodzieży możliwość ciekawego spędzania wolnego czasu a także aby wyjść naprzeciw innym oczekiwaniom tej grupy ludności gminy.

Będąc dopiero na progu dorosłego życia, często potrzebują wsparcia aby obrać odpowiednią drogę życiową i ustrzec się przed marginalizacją społeczną lub popadnięciem w nałogi. Jest to więc ostatni moment, aby ukierunkować młodych ludzi, nie zostawiając ich bez pomocy i opieki.

Jednym z założeń zapobiegania rozszerzania się ubożenia rodzin i ich marginalizacji jest w gminie Jonkowo dążenie do wszechstronnej pomocy dzieciom i młodzieży.

Gmina Jonkowo przywiązuje ogromną wagę do wykształcenia dzieci i młodzieży. Edukacja i w konsekwencji właściwe wykształcenie i kwalifikacje zawodowe są w nowoczesnej gospodarce rynkowej jednym z ważniejszych czynników jej rozwoju, i jednocześnie często jedyną szansą na lepsze życie dla młodego człowieka.

Poprzez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej gmina Jonkowo pragnie stworzyć jak najlepsze warunki i możliwości kształcenia, zwłaszcza dla rodzin niezamożnych.

W okresie 2002-2005 GOPS w Jonkowie w ramach swojego budżetu wspierał rodziny pomocą skierowaną bezpośrednio na dzieci następująco :

Tabela Nr 11.

	2003	2004	2005
Ilość dożywianych dzieci	318	309	599
Liczba dzieci objętych wypoczynkiem letnim	22	35	45
Pomoc stypendialna dla dzieci i młodzieży			203
Pomoc na zakup podręczników i wyposażenie do szkoły		311	523
Dojazdy dzieci do szkół		80	242
Dofinansowanie do kosztów internatu		2	7

*Zmiana kryteriów przyznawania pomocy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Jonkowo.

Ponadto GOPS pozyskuje środki finansowe od innych podmiotów na pomoc dzieciom i młodzieży, m.in. od Agencji Nieruchomości Rolnych z rodzin byłych pracowników PGR, Starosty Powiatu Olsztyńskiego, Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Marszałkowskiego.

W Gminie Jonkowo dla dzieci ze środowisk biednych, zagrożonych dysfunkcją oraz dla rodzin popełnierowskich zapewnia się różnorodną formę wypoczynku, aby m.in. zapobiegać groźnym zjawiskom oraz patologiom zachodzącym w rodzinie. Prowadzi się również działania profilaktyczne mające na celu pokazanie dzieciom innego sposobu życia, uczy się jak nie powielać błędnych wzorców wyniesionych z domu, pokazuje się jak własnymi siłami pokonywać życiowe problemy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury, sponsorami i innymi instytucjami organizuje półzimowiska, półkolonie. Współfinansuje obozy, obozy harcerskie, szkoleniowo-wypoczynkowe (np. strażackie), biwaki, z których chętnie korzystają dzieci i młodzież z terenu gminy.

Podczas wypoczynku realizowane są programy terapeutyczne oraz socjoterapeutyczne, w których dzieci uczą się prawidłowego współżycia w grupie, budowania pozytywnego obrazu siebie, prowadzona jest profilaktyka alkoholowa, narkotykowa itp.

Podobne cele spełniają działające w gminie Jonkowo świetlice środowiskowe, oraz Świetlica Socjoterapeutyczna w Szalstrach, które powstały z myślą o zorganizowaniu dzieciom i młodzieży wolnego czasu, pomocy w nauce, przeciwdziałaniu przemocy i

niezależnieniu, dostarczaniu pozytywnych doświadczeń w kontaktach z innymi ludźmi, promocji zdrowego stylu życia, rozwoju zainteresowań i sprawności fizycznej.

Uczniowie, aby realizować stawiane przed nimi cele muszą być przede wszystkim najedzeni, dlatego za pozytywny należy uznać fakt, że w naszej gminie akcją dożywiania objęte są wszystkie dzieci wymagające takiego wsparcia. Akcję na tak dużą skalę można prowadzić dzięki wieloletniemu programowi rządowemu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” a także innym programom dotowanym z budżetu państwa oraz włączonym w akcję stołówkom szkolnym, które wydają dzieciom gorące posiłki, będące czasami jedynym ciepłym pożywieniem dla dzieci z rodzin mających problem z prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Od 2000 roku gmina Jonkowo współpracuje z Bankiem Żywności w Olsztynie w zakresie zmniejszania obszarów niedożywienia i niedopuszczenia do marnotrawstwa żywności. W ramach tej współpracy każda z blisko 300 zakwalifikowanych do programu rodzin kilkakrotnie w ciągu roku jest wspomagana pomocą rzeczową w postaci żywności.

9.3. Przemoc w rodzinie

W 1986 roku Rada Europy przyjęła następującą definicję **przemocy** - jest to każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagrażają życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości. Występują różne formy przemocy: fizyczna, psychiczna, seksualna i ekonomiczna.

Są one zazwyczaj analizowane oddzielnie, ale należy pamiętać, że wszystkie są ze sobą mocno powiązane i wywierają wpływ na rodzinę jako całość.

Aby opracować strategie zapobiegania przemocy, trzeba uwzględnić fakt współwystępowania różnych form maltretowania oraz wskazać osoby, środowiska i instytucje, które mogą udzielić skutecznej pomocy osobom jej potrzebującym.

Powstrzymanie przemocy to także kreowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym, a także praca ze sprawcami przemocy. Celem ostatecznym winno być zwiększenie świadomości osoby krzywdzonej, co do jej faktycznej sytuacji życiowej, aby w ten sposób mogła z pełną odpowiedzialnością podjąć ważne dla niej decyzje.

Skuteczność podejmowanych działań zależy nie tylko od zaangażowania ofiary, ale także w dużym stopniu od współpracy różnych służb. Z chwilą, gdy sprawa zostanie przekazana policji czy prokuraturze, sytuacja rodziny może się radykalnie zmienić, choćby dlatego, że sprawcy czują się kontrolowani przez dzielnicowych i dzięki temu powstrzymują się od pewnych typów zachowań.

Nie ulega wątpliwości, że przemoc wywołuje wiele negatywnych skutków zarówno u osób, które bezpośrednio jej doświadczają, jak i u świadków przemocy, nie jest również obojętna dla osób stosujących przemoc. Jej występowanie zniekształca obraz całego społeczeństwa, powoduje dezintegrację rodziny, zaburzenia funkcjonowania jednostek, a koszty związane z interwencjami policyjnymi, pobytem sprawców przemocy w Policyjnych Izbach Zatrzymań, koszty leczenia ofiar przemocy ponosi społeczeństwo.

GOPS w Jonkowie stara się w miarę możliwości monitorować zjawiska przemocy i udzielać wszechstronnej pomocy osobom pokrzywdzonym.

GOPS w Jonkowie w celu przeciwdziałania problemom przemocy w rodzinie oraz wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, w zakresie indywidualnych konsultacji i pomocy "rodzinom w kryzysie" planuje w najbliższej przyszłości uruchomić Punkt pedagogiczno-konsultacyjny.

Walka z przemocą w rodzinie wymaga interwencji, pomocy z zewnątrz oraz sprzyjającego klimatu społecznego. Kluczowe jest przekonanie, że przemoc jest przestępstwem i nie jest zjawiskiem incydentalnym. Jeżeli nie ma zdecydowanej reakcji otoczenia i interwencji, następuje utrwalenie a nawet nasilenie przemocy.

Policjant w większości przypadków jest pierwszą osobą z zewnątrz otrzymującą sygnał o przemocy w rodzinie. Między innymi w celu ułatwienia policjantom uporządkowanej rejestracji śladów i wydarzeń w miejscu zdarzenia, jak i podjętych przez nich czynności oraz w celu późniejszego wykorzystania w czynnościach procesowych w 1998 roku wprowadzono w Polsce procedurę interwencji policji wobec przemocy domowej pod nazwą „Niebieskie Karty”, która została opracowana przez Komendę Główną Policji, Komendę Stołeczną Policji i Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ułatwiło to też rozpoznawanie zjawiska przemocy domowej, skali jego zagrożenia, a co za tym idzie podejmowania odpowiednich działań zapobiegawczych.

Jak wynika z danych Posterunku Policji w Jonkowie procedura Niebieskiej Karty w 2005r. była wszczynana sześciokrotnie, co potwierdza ogólne tendencje skłaniające do ukrywania przez ofiary aktów przemocy w rodzinie oraz do niepowiadamiania odpowiednich służb o takich faktach.

Ośrodek Pomocy Społecznej udziela osobom dotkniętym przemocą pomocy finansowej, rzeczowej oraz wszechstronnej informacji o instytucjach specjalizujących się w działaniach na rzecz ofiar przemocy.

Cele operacyjne:

- Dążenie do tworzenia systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspierania rodzin w kryzysie.
- Dążenie do tworzenia rodziny odpowiedzialnej za los dziecka.
- Ograniczanie zjawisk patologii w rodzinie
- Dążenie do poprawy warunków materialno – bytowych rodzin.
- Dążenie do poprawy warunków mieszkaniowych rodzin.

Działania:

- Zwiększenie w świadomości społecznej przekonania o potrzebie i zasadności angażowania się w pomaganie osobom dotkniętym przemocą domową.
- Zintegrowanie działań instytucji i organizacji na terenie gminy w celu przeciwdziałania przemocy, oraz niewydolności rodzin.
- Praca socjalna nakierowana na wzmacnianie motywacji klientów do działań na rzecz zmiany swojej trudnej sytuacji życiowej i na rozwiązywanie innych problemów.
- Współpraca pracowników socjalnych ze szkołami – pedagogami, wychowawcami, policją oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innymi instytucjami pomocowymi.
- Doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy i poradnictwa specjalistycznego.
- Specjalizacja pracowników socjalnych, która pozwoli na bardziej kompleksową i profesjonalną pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzin z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi.
- Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez działania edukacyjne i wspierające.
- Współpraca GOPS-u w Jonkowie z Gminnym Ośrodkiem Kultury i innymi instytucjami, w celu zapewnienia opieki i rozwoju młodzieży powyżej 18-go roku życia, szczególnie nigdzie nie uczącej się i nie pracującej.
- Włączenie do pomocy rodzinom (szczególnie rodzinom dysfunkcyjnym) pracy wolontariuszy, również wolontariuszy wydziałów pedagogicznych.
- Realizacja zajęć profilaktycznych w świetlicach środowiskowych i socjoterapeutycznych.
- Dążenie do stworzenia sprawnego systemu pomocy dla osób uzależnionych.

- Rozwijanie systemu pomocy materialnej dla uczących się dzieci i studiującej młodzieży z rodzin najuboższych.
- Podjęcie budowy mieszkań socjalnych, oraz lokali tymczasowych.
- Zapewnienie niezbędnych środków finansowych na wsparcie rodzin najuboższych.
- Stosowanie kontraktu socjalnego jako czynnika warunkującego większą aktywność podopiecznego.

10.Przebieg realizacji założeń

Przedstawiona gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, obejmuje teren gminy Jonkowo, w której uczestniczyć będą mieszkańcy, instytucje i organizacje. Cele i

zadania realizowane będą przy współpracy społeczności lokalnej oraz innych organizacji, takich jak m.in. :

- PCPR w Olsztynie;
- Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego w Olsztynie;
- Agencja Nieruchomości Rolnych w Olsztynie;
- Warmińsko-Mazurski Urząd Marszałkowski w Olsztynie;
- Starosta Powiatu Olsztyńskiego;
- Dom Pomocy Społecznej w Jonkowie;
- Komisariat Policji w Dobrym Mieście; Posterunek Policji w Jonkowie;
- Gminny Ośrodek Kultury w Jonkowie;

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jonkowie;
- Pedagodzy szkolni;
- Bank Żywności w Olsztynie;
- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej działające na terenie Gminy Jonkowo;
- Kluby Sportowe;
- Świetlice wiejskie znajdujące się na terenie Gminy Jonkowo, Świetlica Socjoterapeutyczna w Szalstrach;
- Parafie: w Jonkowie, Nowym Kawkowie i Wrzesinie;
- Spółdzielnie Mieszkaniowe na terenie gminy Jonkowo;
- inne instytucje i organizacje działające w obszarze pomocy społecznej.

Realizacja zadań odbywać się będzie w ciągu najbliższych dziesięciu lat, a ich powodzenie zależy od ścisłej współpracy podmiotów, sytuacji w gminie oraz środków finansowych, które zostaną przeznaczone na ich urzeczywistnienie. Ośrodek Pomocy Społecznej w Jonkowie przeznaczy na realizację działań środki własne, a ponadto ubiegać się będzie o dofinansowanie z innych źródeł. Skuteczność realizacji zadań gwarantują określone warunki, a mianowicie :

- konsekwentne wdrażanie w życie zaplanowanych zadań;
- działania na rzecz pozyskania dodatkowych środków z innych źródeł niż budżet samorządów;

- uświadomienie społeczności lokalnej znaczenia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

11. Przewidywane efekty :

- Zwiększenie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy.
- Umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych.
- Uzyskanie środków finansowych na zaspokojenie niezbędnej infrastruktury pomocowej.
- Uświadomienie konieczności organizowania alternatywnych form pomocy w stosunku do materialnej i rzeczowej – pomoc sąsiedzka, wolontariat.
- Ograniczenie liczby osób korzystających z pomocy materialnej .

Załącznik Nr 1.

12. Profilaktyka i Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych w gminie Jonkowo na lata 2006– 2015

12.1. Cel strategiczny

DAŻENIE DO OGRANICZENIA I WYELIMINOWANIA SPOŻYCIA ALKOHOLU, NARKOTYKÓW I INNYCH UŻYWEK UZALEŻNIAJĄCYCH

12.2. Cele operacyjne

1. Ochrona zdrowia przez ograniczenie:
 - ilości nowych przypadków uzależnień,
 - śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych,
 - rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu, narkotyków.
2. Ochrona rodziny przed przemocą i skutkami nadużywania alkoholu.
3. Zmniejszenie ilości wypadków spowodowanych nietrzeźwością.
4. Ograniczenie nietrzeźwości jako jednej z przyczyn naruszania prawa i porządku publicznego.
5. Zmniejszenie liczby przypadków naruszania prawa w obrocie alkoholem.
6. Promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z alkoholem i narkotykami.
7. Promowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii.

12.3. Działania:

1. Rozpoznanie i diagnozowanie środowiska na terenie gminy Jonkowo.

- Rozpoznawanie wśród dzieci i młodzieży problematyki uzależnień i jej rozmiarów na bazie placówek oświatowych (dzieci i młodzież szkolna).
- Bieżąca analiza danych otrzymywanych z placówek zajmujących się środowiskami dotkniętymi uzależnieniami, to jest z: Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Ośrodka Zdrowia i innych.
- Tworzenie mapy problemów związanych z uzależnieniami.

2. Racjonalne ograniczenie dostępności alkoholu.

- Ograniczenie możliwości zakupu i spożycia alkoholu w przypadkach określonych w art. 13 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- Nadzór nad prawidłowością realizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz uchwały Rady Gminy Jonkowo w sprawie ustalenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych i określenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, dotyczącej funkcjonowania punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- Edukacja rodziców i nauczycieli w zakresie pomagania dzieciom i młodzieży w wyborze zdrowego życia.

3. Udzielanie rodzinom z problemem uzależnień pomocy psychologicznej i prawnej.

- Informowanie o możliwości uzyskania pomocy psychospołecznej i prawnej.
- Bezpośrednie motywowanie do leczenia i korzystania z ofert pomocowych.

4. Szkolenie w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych oraz profilaktyka uzależnień.

- Szkolenie dla członków Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Dofinansowanie szkoleń członków komisji i realizatorów programów profilaktycznych w celu podnoszenia kwalifikacji

5. Inne zadania:

- Organizacja kontroli w zakresie przestrzegania przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie propagowania trzeźwego stylu życia, ochrony rodziny, walki z przemocą w rodzinie oraz rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii
- Udzielanie informacji i ułatwianie kontaktu z grupami samopomocowymi oraz w uzasadnionych przypadkach finansowanie pomocy medycznej osobom uzależnionym.

- Dofinansowanie wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin uzależnionych od alkoholu.
- Organizowanie imprez sportowo - rekreacyjnych zawierających program profilaktyki antyalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii
- Koszty związane z realizacją Ustawy o zatrudnieniu socjalnym
- Realizacja programów profilaktycznych
- Wyposażenie pomieszczenia dla potrzeb Gminnej komisji RPA, zakup materiałów biurowych, inne koszty materialne,
- Prenumerata fachowej literatury

Załącznik Nr 2

13. System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Jonkowo na lata 2006- 2015

Podstawową wartością gwarantującą prawidłowy rozwój społeczności jest prawidłowo funkcjonująca rodzina.

Wzmacnianie rodziny, wspieranie jej rozwoju oraz promocja rodziny jako wartości, to główne zadania polityki prorodzinnej realizowanej w gminie w oparciu o niniejszy Program.

13.1. Cel strategiczny programu

Poprawa funkcjonowania rodzin w Gminie Jonkowo

13.2. Cele operacyjne programu:

- **Wspieranie działań na rzecz poprawy sytuacji społecznej, ekonomicznej i prawnej rodzin.**

13.3. Działania:

- Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
- Podejmowanie inicjatyw na rzecz aktywizacji zawodowej osób i rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji socjalno-bytowej.
- Promowanie działań na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych rodzin oraz zapobieganie eksmisjom.
- Udzielanie wsparcia finansowego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz świadczenie pracy socjalnej.

1. **Wspieranie rodzin w sytuacjach problemowych i kryzysowych.**

Działania:

- Udostępnienie możliwości korzystania z bezpłatnego poradnictwa.
- Inicjowanie przedsięwzięć kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- Doskonalenie i szkolenie kadr zawodowych pracujących na rzecz rodzin oraz w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją.
- Udzielanie wsparcia finansowego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz świadczenie pracy socjalnej.

2. Upowszechnianie informacji o instytucjach i formach pomocy wspierających rodzinę.

Działania :

- Umożliwienie osobom i rodzinom korzystanie z instytucji wspierających rodzinę.
- Informowanie osób i rodzin o istnieniu i działaniu instytucji wspierających rodzinę na terenie powiatu.

ZALĄCZNIK NR 3

14. Skład Zespołu Opiniującego Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jonkowo na lata 2006-2015

Dorota Borowiec
Damian Czerniewicz
Teresa Pralicz
Anna Walkowska

dyrektor Szkoły Podstawowej w Jonkowie
 dyrektor GOK w Jonkowie
 sołtys Jonkowa
 nauczycielka SP w Nowym Kawkowie,

kierownik Świetlicy Socjoterapeutycznej w

Jan Żakowicz
Marianna Derewecka
Elżbieta Szyszko
Bogdan Sobota
Jolanta Przeborowska

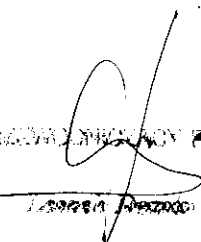
Szalstrach
 Kurator, emerytowany policjant
 pielęgniarka Ośrodka Zdrowia w Jonkowie
 radna wsi Mątki
 radny wsi Stare Kawkowo
 dyrektor Domu Pomocy Społecznej w

Jolanta Śmiarowska
Pracownicy Urzędu Gminy i GOPS w Jonkowie:

Jonkowie
 Pedagog Szkolny Gimnazjum w Jonkowie

Wojciech Giecko
Daria Żyro
Hanna Borawska

Wójt Gminy Jonkowo
 Kierownik GOPS w Jonkowie
 St. pracownik socjalny

 Jolanta Przeborowska